

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора,

Теличко Наталії Вікторівни

на дисертаційне дослідження Козубської Світлани Володимирівни

на тему: «ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ

**КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІТ-СФЕРИ У ЗАКЛАДАХ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»,**

*поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі
спеціальності 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями)*

Актуальність теми дисертаційного дослідження та зв'язок із відповідними науковими програмами, темами, планами. Актуальність досліджуваної С.В. Козубською теми відзначається тим, що сучасний ІТ-фахівець є одним із найбільш затребуваних професіоналів на відкритому ринку праці, оскільки цифровізація охоплює всі сфери економіки — від освіти й медицини до фінансів і промисловості. У сучасних умовах глобалізації ІТ-індустрія функціонує як міжнародний ринок, компанії у всьому світі змагаються за компетентних ІТ-фахівців, здатних працювати в міжнародних багатомовних ІТ-спільнотах і швидко адаптуватися до нових технологій. Доцільно обґрунтованим, у нашому баченні, є той факт, що крім технічних знань, в сучасних умовах глобалізованої багатомовної професійної діяльності в ІТ-сфері, високої цінності, гостроти і актуальності набуває володіння англійською мовою як мовою міжнародного спілкування, як однієї з ключових професійно-ділових і особистісних якостей фахівців ІТ-сфери.

Цілком погоджуємося з дисертанткою, що, у цьому контексті, особливо посилилась проблема відсутності загальноприйнятих алгоритмів розв'язання такої комплексної проблеми, як формування професійної іншомовної компетентності майбутніх ІТ-фахівців у системі фахової передвищої освіти, та важливість подальших пошуків у цій царині.

Важливість дослідження також підтверджується спрямованістю роботи на подолання виокремлених автором суперечностей, що передбачає суттєве вдосконалення процесу формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери, актуалізує необхідність перегляду усталених практик і пошуку нових підходів до підготовки студентів – майбутніх ІТ-фахівців до іншомовної комунікації, як інтегрованого складника комплексного процесу їх підготовки до професійної діяльності та одного з ключових прогнозованих результатів фахової передвищої освіти за ІТ-спеціальностями, відповідно до чинних стандартів.

Дисертаційне дослідження виконане в межах науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету “Львівська політехніка” “Теоретико-методичні засади особистісного і

професійного розвитку сучасного фахівця в умовах інтеграції у міжнародний освітній простір” (№ держреєстрації 0121U113179).

Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Навчально наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету “Львівська політехніка” (протокол № 3/21 від 18.10.2021 р.).

Беручи до уваги зазначене, звернення автора дисертаційної роботи до важливої, суспільно значущої проблеми, спрямованої на визначення педагогічних умов, необхідних для забезпечення сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців у закладах фахової передвищої освіти є своєчасним, доцільним та науково вартісним.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. Ознайомлення зі змістом і результатами дисертаційної роботи дозволяє виокремити положення, що мають вагоме значення як для теоретичного осмислення, так і для практичного розвитку сучасної педагогіки. У дослідженні С.В. Козубської представлено ґрунтовний аналіз науково-педагогічних джерел, що стало підґрунтям для уточнення поняттєво-категоріального апарату дослідження. Авторка аргументовано розкриває зміст і компоненти іншомовної комунікативної компетентності студентів ІТ-спеціальностей, які навчаються у закладах фахової передвищої освіти. У роботі запропоновано визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості цієї компетентності, що дозволяє здійснювати її цілісну педагогічну оцінку. Значну увагу приділено обґрунтуванню та емпіричній перевірці педагогічних умов, які сприяють ефективному формуванню іншомовної комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців. Вартим позитивної оцінки є створений навчально-методичний комплекс для викладання іноземної мови у фахових коледжах, який базується на сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях і спрямований на підвищення якості професійної підготовки студентів ІТ-напрямку в системі фахової передвищої освіти.

Нові факти, одержані здобувачем. Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження С.В. Козубської, необхідно вказати на наукову новизну, яка полягає в отриманні нових науково обґрунтованих результатів дослідження. Зокрема, дослідницею **вперше** визначено, аргументовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ сфери, підготовка яких здійснюється у системі фахової передвищої освіти (забезпечення професійно-практичного спрямування змісту курсу іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти; забезпечення інтегрованого навчання іноземної мови студентів ІТ спеціальностей у фахових коледжах; організація інтерактивного навчання іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти; оптимізація навчально-методичного супроводу навчання іноземної мови майбутніх фахівців ІТ-сфери у

фахових коледжах із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій).

Цінним у науковій площині вбачаємо **обґрунтування** змісту і структури іншомовної комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців, підготовка яких здійснюється у закладах фахової передвищої освіти, на основі виокремлення мотиваційного, когнітивного, діяльнісного компонентів; **означення** критеріїв (мотиваційно-ціннісний, лінгвістично-когнітивний, комунікативно діяльнісний), показники та рівні (високий, середній, достатній, низький) сформованості іншомовної комунікативної компетентності;

На рівні **уточнення** новизну становлять зміст ключових категорій дослідження: “фахова передвища освіта”, “фаховий коледж”, “фаховий молодший бакалавр”, “ІТ-фахівець”, “іншомовна комунікація ІТ-фахівців”.

Удосконалення набув навчально-методичний супровід для навчання іноземної мови майбутніх фахівців ІТ-сфери у фахових коледжах.

На рівні деталізації дістали **подальшого розвитку** положення про використання потенціалу професійно-практичного спрямування змісту курсу іноземної мови для студентів ІТ-спеціальностей, організацію інтегрованого та інтерактивного навчання у курсі іноземної мови для студентів закладів фахової передвищої освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується результатами дослідження, здійсненого С.В. Козубською, і загалом не викликає сумніву. Дисертантка на високому науковому рівні коректно сформулювала категоріальний апарат, обґрунтувала вибір теми, визначила мету і завдання.

Наукові положення, сформульовані в дисертації, є логічно послідовними, переконливими, взаємозв'язаними й взаємозумовленими, характеризуються високим рівнем методологічного обґрунтування, наукового узагальнення та всебічно висвітлюють досліджуване явище відповідно до мети наукового пошуку.

Мета дисертаційної роботи сформульована комплексно, вона полягає у визначенні, аргументації та перевірці педагогічних умов формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери, підготовка яких здійснюється у системі фахової передвищої освіти, під час педагогічного експерименту.

Відповідно до мети дисертаційної роботи визначено її завдання, для реалізації яких автором проаналізовано значний масив науково-педагогічної літератури (292 позиції, з них 126 іноземною мовою), використано оптимальний і достатній комплекс методів наукового пізнання.

Цілком виправданою є структура дисертації, яка дозволяє простежити не

тільки неординарність дослідницького задуму, а й глибину і змістовність розв'язання поставлених завдань, засвідчує виражений підхід авторки до досліджуваної проблеми, обраний ракурс якої надає роботі наукової вагомості, новизни та експериментальної пошуковості.

Принагідно відзначимо вміння дисертантки узагальнювати й систематизувати експериментальний матеріал. Вражає фактологічна насиченість змісту дисертації, продуманість і вмотивованість представлення дослідницького апарату. Зміст анотацій, поданих українською та англійською мовами відображає зміст дисертації та висвітлює суттєві її аспекти та основні положення.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження та його висновків зумовлені чітко визначеною методологічною стратегією здійснення експериментального дослідження й обґрунтованими теоретико-методологічними та методичними положеннями. У роботі представлено наукові результати на всіх рівнях наукової новизни, що їх отримано у процесі наукового пошуку.

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію шляхом публікації матеріалів дисертації. Вірогідність отриманих результатів забезпечена репрезентативністю вибірки, підтверджена достатньо представницькою апробацією на наукових конференціях різного рівня, математично-статистичною інтерпретацією кількісного та якісного аналізу емпіричних даних.

Значення для науки і практики одержаних автором результатів. Значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення, викладені в дисертації, можуть слугувати науковою основою для розроблення науково-методичних матеріалів із проблем формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери у закладах фахової передвищої освіти. На нашу думку, ключові положення і сформовані висновки на основі виконаного дослідження, що підтверджуються результатами педагогічного експерименту, можуть бути застосовані дослідниками у процесі виконання подальших наукових розвідок, спрямованих на удосконалення іншомовної підготовки майбутніх ІТ-фахівців.

Наукова значущість підтверджена актами про впровадження, які містяться у додатках і полягають в тому, що сформульовані в дисертації наукові результати знайшли своє впровадження в освітньому процесі Фахового коледжу економіки, права та інформаційних технологій Західноукраїнського національного університету; Технічного фахового коледжу Луцького національного технічного університету; Хмельницького політехнічного фахового коледжу Національного університету «Львівська політехніка»; Фахового коледжу інформаційних технологій Національного університету «Львівська політехніка».

Матеріали використано для удосконалення освітнього процесу у закладах

фахової передвищої освіти, зокрема у процесі освоєння студентами ІТ спеціальностей курсу з іноземної мови за професійним спрямуванням. Беззаперечну практичну значущість має розроблений навчально-методичний супровід та авторський навчальний посібник “Іноземна мова професійного спрямування (англійська мова для ІТ-фахівців)”, спрямований на розвиток навичок роботи з професійною літературою та формування іншомовної комунікативної компетентності і вивчення навчальної дисципліни “Іноземна мова професійного спрямування” для студентів, які навчаються за ІТ-спеціальностями у закладах фахової передвищої освіти.

Ключові положення і сформувані висновки на основі виконаного дослідження, що підтверджуються результатами педагогічного експерименту, можуть бути застосовані дослідниками у процесі виконання подальших наукових розвідок, спрямованих на удосконалення іншомовної підготовки майбутніх ІТ-фахівців.

На основі узагальнення результатів наукового пошуку, здійсненого С.В. Козубської, вивчення рукопису дисертації та анотації, а також опублікованих наукових і науково-методичних праць ми доходимо висновку, що особистий науковий доробок дисертантки можна кваліфікувати як достатньо значущий внесок у розвиток педагогічної науки та професійної освіти.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Одержані результати дисертаційного дослідження С.В. Козубської мають вагоме прикладне значення та можуть бути ефективно інтегровані в освітню практику. Зокрема, у закладах фахової передвищої освіти вони сприятимуть модернізації викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» шляхом впровадження компетентнісного, комунікативного та інтегрованого підходів до підготовки студентів ІТ-спеціальностей. У сфері підвищення кваліфікації педагогів ці напрацювання можуть бути використані для розвитку професійної майстерності викладачів іноземних мов, особливо в аспекті організації інтерактивного навчання з опорою на цифрові освітні інструменти. У процесі створення освітньо-професійних програм та навчально-методичних ресурсів дослідження слугує науковою базою для оновлення змісту мовної підготовки майбутніх ІТ-фахівців, формування їхніх практичних навичок професійного спілкування. У науково-дослідній діяльності напрацювання дисертації можуть бути використані для подальшого розвитку концептуальних засад іншомовної професійної освіти, особливо в умовах цифрової трансформації навчального середовища. Крім того, у роботі методичних комісій та кафедр іноземних мов результати дослідження можуть стати основою для створення сучасного навчально-методичного забезпечення, розробки електронних освітніх продуктів і дидактичних матеріалів, орієнтованих на професійно спрямовану комунікацію.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Обґрунтованою та логічною є структура дисертації, яка презентована анотаціями (українською і англійською

мовами), вступом, трьома розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел, що відповідає вимогам щодо дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

У *вступі* аргументовано актуальність дослідження, означено об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, презентовано гіпотезу і відповідно підібрані методи дослідження. Розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів. Презентовано дані про апробацію та впровадження одержаних результатів у практику закладів фахової передвищої освіти. Подано інформацію про авторський внесок у наукових працях, підготовлених та опублікованих у співавторстві, а також інформацію про структуру та обсяг дисертаційної роботи.

У *першому* розділі опонованої наукової роботи особливо цінним, на нашу думку, є те, що дисертантом розкрито зміст ключових понять і категорій дослідження, обґрунтовано сутність іншомовної комунікативної компетентності ІТ-фахівців. Заслугує на схвальну оцінку глибина теоретичного аналізу наукових джерел, що стали засадничими для дослідження. Дослідницею докладно визначено й охарактеризовано структурні компоненти іншомовної комунікативної компетентності ІТ-фахівців, а також проаналізовано сучасний стан навчання іноземних мов майбутніх спеціалістів ІТ-галузі у закладах фахової передвищої освіти.

У *другому* розділі дисертаційного дослідження представлено діагностичний інструментарій, описано критерії, показники та рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності. Дослідницею належним чином визначено й обґрунтовано педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності фахових молодших бакалаврів з ІТ-спеціальностей. Оригінальними і цікавими, на нашу думку, є розроблений навчальний посібник “Foreign Language for Specific Purposes (English for IT specialists)”, доповнений системою сучасних інформаційно-комунікаційних засобів для навчання іноземної, зокрема англійської, мови здобувачів ІТ-професій задля реалізації визначених педагогічних умов.

Особливий інтерес викликає *третій* розділ дисертації, в якому представлено методiku та програму реалізації дослідження, висвітлено специфіку діагностики формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери у закладах фахової передвищої освіти на констатувальному і формувальному етапах педагогічного експерименту та інтерпретацію експериментальних даних.

Чітку логічну структурованість роботи забезпечують послідовні, логічні, чіткі та обґрунтовані висновки й узагальнення. У *висновках* представлено й охарактеризовано результати здійсненого дослідження, обґрунтовано

значущість питань, які вивчалися, для можливого їх використання в діяльності всіх, хто долучений до галузі професійної освіти. Визначено перспективи подальших науково-педагогічних досліджень. Відзначаємо, що у мовностилістичному оформленні дисертації враховано особливості наукового стилю мовлення, що підтверджує виважений підхід авторки до досліджуваної проблеми, обраний ракурс якої надає роботі наукової вагомості.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, висловимо окремі міркування, що видаються нам дискусійними й вимагають уточнень і пояснень:

1. На наше переконання, варто було б проаналізувати досвід європейських країн щодо формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців та порівняти його з вітчизняною практикою.

2. Вважаємо, що у розділі 1 варто було б сконцентрувати увагу на теоретико-методологічних засадах, покладених в основу формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців.

3. Для виокремлення педагогічних умов з метою формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців авторка запросила до експертної групи 10 викладачів іноземних мов. На наше переконання, слід було також опертися й на досвід працедавців та запросити їх до експертної групи. Адже саме вони формують замовлення на підготовку фахівців з компетентностями та кваліфікацією, затребуваними на ринку праці.

4. Оскільки експеримент організовано у кількох закладах фахової передвищої освіти, доцільно було б презентувати результати, одержані у кожному із коледжів.

5. У тексті дисертації зустрічаються огріхи редакційного характеру.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях. За результатами дослідження авторка опублікувала 10 праць, які достатньо повно відображають його зміст: 5 статей у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 4 публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації на науково-практичних конференціях; 1 – навчальний посібник, що додатково відображає результати науково-педагогічного дослідження.

Висновок. Науково-теоретичний аналіз основних положень дисертації та опублікованих праць авторки дає підстави для висновку, що дисертаційна робота Козубської Світлани Володимирівни «Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери у закладах фахової передвищої освіти» є завершеною науковою працею, у якій розв'язано наукове завдання щодо визначення, аргументації та перевірки педагогічних умов формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери, підготовка яких здійснюється у системі фахової передвищої освіти, під час

педагогічного експерименту, що має важливе значення для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Основні результати дисертації повністю відображені у 10 наукових публікаціях (5 статей у виданнях, що належать до переліку наукових фахових видань України; 4 тези доповідей у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій; 1 навчальний посібник).

Дисертація є результатом самостійних досліджень, не містить елементів фальсифікації, компіляції, плагіату та запозичень, що констатує відсутність порушення академічної доброчесності. Використання текстів інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

Дисертація заслуговує на позитивну оцінку, а Козубська Світлана Володимирівна заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

Доктор педагогічних наук, професор,
Завідувач кафедри англійської мови,
літератури, з методиками навчання
Мукачівського державного
університету

Наталія ТЕЛИЧКО

Підпис Наталії Теличко засвідчую:

Учений секретар

Мукачівського державного
університету

Оксана КОРОЛОВИЧ